

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 39. Høgtidsmaal

Fylke: Sør-Trondelag

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Raan

Emne: Høgtidsmaal ved familiefest

Bygdelag: Raan

Oppskr. av: Herr. Gukkelvik

Gard: Raan

(adresse):

Raan

7. 17/8/1866

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

Eller egen røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Jeg er født 17/8 1866. Pensjonist. Lærer her voren.

Ad 1

SVAR

Ja.

- 2

Gukkelvik

- 3

Ikke såvidt jeg vel.

- 4.

3de og 4de døgnet etter fødselen vardet kildigste. Sjelden så høyt som 3de døgnet

- 5

Har aldrig hørt at noen kom med

barselmaal mer enn en gang ved samme fødsel

- 6

Det var godt (grant). Når det var

folk med stor gærd og mange kom kom

de med rømnegrød. Andre med

risengryngrød med et lag eppi av

ikke rømnegrød

7

Det bruktes ikke å sende fleringanger.

8

Vi hørte smakk om at noen i andre

bygder kom med barselgranten i dall.

Min mor fortalte således at hun som

ung pike var i besøk hos noen

slektinger i en bygd i nærheten av

Trondheim. Der kom de med barselgrøten

i en dall som ble satt med på

bordet og husets folk samlet seg rundt

bordet og spisk av dallen. Barselkannen

hadde ant. da spisk først.

Men i min bygd brukte et stort krus-

11239

de et stort fat. Helst et kvitt et.
Men brune granbrusfat ble også
brukt. Senere brukte enkelte som
hadd bedre råd fine porcelens, "karineri",
Men det var sjelden folk hadde råd
til å kjøpe så fine og kostbare saker.
Som kunde høre fortellinger om at det
eller den hadde ^{kjøpt} en ^{små} prat (mattebrett)
til å ha barselgrauten i. Tralig var
dette noe som hadde hendt en gang
og så fortalles dette senere som en "god historie".

-9-

Barselmat eller barselgraut. Var det
graut kunde de si barselgraut eller
barselmat. Var det noe annet enn
graut sa de barselmat.

-10-

Oftest kona selv hadde hun ikke noen
råd for å komme avsted selv sendte
hun en datter eller en tjenestepike. Men
det var mindre slas med det. Dette er
bare barselmat var en slags årsbevisning.
og da hørde det best at kona i huset
gikk selv.

-11-

Mannen falle ikke med. Det er mulig
han måtte skyse kona når det var
sjøvei. Men han gikk ikke tilgæfts men
det ble skicket bud etter hann fra barregården.

-12-

Ja. Kaffe, småbrød - småbrød. Ikke noe særskilt

-13-

Har ikke hørt noe særskilt navn.

-14-

Sendingspøkket fikk takling bestandig.

Har ikke hørt navnet "Kansmältid".

"Barsöl" bruktes om det gjestebud
som ble holdt når barnet ble døpt i kirken.

-15-

Det hendte at de nærreste brukte barselmat
til en ugift mor, men det var ikke en gang
alminneligt at de gjorde det heller.

- 16. En del agdelig mellom 1890-1900.
 -17. Nei
 -18. Bortfaller
 -19. Ja. Fadderne, ^{mere} ~~mere~~ slektsvinger, venner
 og naboer, særskilt ulvøtt.
 -20. Ja, det het barsøl.
 -21. Nei, Nei
 -22. Bortfaller. Barsølgavene bestod i
 -23. penger. De mest bestilte og mest vel-
 havende ga mest. Somme kunde
 gi en sparebankbok med et bestemt
 beløp lydende på barnets navn.
 Da kom ja gaven alrn. eller barsølet.
 Særlig vites som før.
 B. -
 -24. Nei! Særlig vites ikke
 -25. Særsk forskjellig fra hus til hus.
 Men det er nå blitt nok så almindelig
 å feire fødselsdag både for barn og voksne ~~og~~ hvert år.
 Runde kake. De blir det gjort over stas.
 -26. Bare innbudne. De som blir bedt er
 slekt, "gode naboer", Ubudne kommer ikke
 men sender ofte lykønskning pr. telegraf
 eller pr. post.
 -27. Alrn. skikk å gi gaver. Også ubudne kan gjøre det og gjørdet
 -28. Nei - særlig vites ikke.
 -29. Traktament som nevnt i spørsmål 29.
 Blåtkake brukes, men ikke med lys på særlig jg vel.
 C. Konfirmasjon
 -30. Ingen gjester. En liten andakt for en reise til kirken **41239**
 En ekstra god middag ved hjemkomsten fra kirken.
 Andakt om kvelden. Det var neppe like alle steder
 -31. Ja. Det brukes av somme for 30-40 år siden.
 -32. Slektninger og venner. Konfirmandens fader, lærer
 og prest, hvis de bodde i nærheten. Det
 var dog bare de mere velstående som syntes de kunde
 de presten

Ad. 33

Sendinger til Konfirmasjonsselskap

Ad. 34

Ja. Slekt og venner utkjent her
sende Konfirmanten ^{gaver} også om de ikke er
buden i selskapet.

Ad. 35.

Nei

D. Bryllup.

Ad. 36

Tralovelsesgilder er nok holdt her også
i likhet med andre steder, men ingen
husker stigt noe. Min tiptiddefar
ble gift 2de gang i 1752. Hans tilkommende
svigerfar holdt forlovelsesgildet, og
der var stedets prest tilstede. Stor
höitidelighet.

Ad. 37.

Se sp. 36.

Ad. 38.

Storbryllup. Varh f.eks. fra lördagskvell
til tirsdagsaften eller natt til onsdag.

1de dag. Töndag meddag ved hjemkomsten fra kirken
Meddag var ferskjött kakt som sädd.

2de dag. Hovedmåltidet denne dag var
bruragrauken. Almindelig isengrynsgrah.

3de dag. Hovedmåltidet var da brurgornsgryna.
Kakt saltkjött og flest og grynsuppe
til og selvfølgelig poteter

38. C.

* Ferskjött ^{sädd} ved hjemkomsten fra kirken bruktes bestendig.

"Bruragrauken" var fast rett 2de dag.

Trediedagsretten "brurgornsgryna". Det kunde vere
saltfisk istedet for salt kjött og flest.

Serskilt lag for hjelpene holdtes iallfall somme
tider den 4de dag.

39.

Sending var for hele familien. Enkeltpersoner
sendte ikke beininger. Sendingen kunde

variere i mengde. Den mest almindelige

sending bestod av: To - tre sirupskaker,

Smöibukk (ca 1/2 kg). Den hadde kjegleform

med kruser og -en slags krave på toppen

* Ferskjött kakt som sädd.

andere en gjetast eller en kalerken
"garnne". Istedet for flere almindelig
sirepskaker kunde det være en stor
når slike var å få kjøpt hos handeltmannen.
Det hende at andre matvarer ble sendt,
men selv har jeg ikke sett det.

Ad 40

Det var somåret som ble pyntet

Ad. 41

Tei

- 42

Beining - Beiningen - (å beine)

- 43

Ofte en gjeke bryllupsaftenen.

Budde man lenger borte hadde
sjøfolkene selv med seg beiningen når
de kom bryllupsdagen

44

De som kom med beiningen ble traktert.

45

Tei

46

Matmoren eller matmødrene - det var oft 2.

Når det skulde ligges heimsending i korgene
delte de brua sammen med matmoren ofte.

47

Ja, av og til. Det er ikke helt slut
med flere dagers bryllup.

48

Det finnes ikke hatell i bygda.

49

Ja nok så ofte, og da blir det av og til holdt
et lite bryllup på et hatell, men ofte
inlet lag i byen, men et lite lag for sine overmest
når de kommer hjem fra byen

50

~~Indtil~~ Inntil 1890 eller 1900 ga man
i "Skala". Verken (kjökemest) gikk
omkring med et brett. Gjesterne ^{ble brettet} la ^{en} pengesave -
gjenter ga opp til kr. 5. Gutta eller ^{andre} ^{enstlige}
mannfolk opp til 10 kr. Ektepar mac
mer. For hver enkelt gave gikk så verken
frem til brudeparret, som nå satt fremfor
bordenden - bruden i full brudestas
med krans og allring, og brudgoms-

11239

"Skala" gikk siste bryllupsdag. Men det måtte ikke bli slut for snart
at garnomst

falkere - 2 eller 3 par plasert nedover på begge sider av bordet, sønnene på en side kvinnerne på den andre.

Det var nå laget toddy, og når verten hadde holdt sin lille humanistiske tale for givoren og opplyst om gavens storele måtte givoren frem til bordet hvor han da fikk et glass (et øylass) toddy og et stykke av brudgavnskaken. Det ble også gitt naturlativ. F.eks en hel eller halv kjerne korn, en sau, et lam.

Når et par hadde giftet sig i byen ble svært ofte ikke gitt gaver av andre enn brudefolkens foreldre og søsken - hvis noen uvekkesomende var innvirket til gjestebudet eller hyerokomsten, ga de gaver, men utover mindre enn i bygdene.

Ad 51

Nei, ikke i almindelighet.

-52

Slekt og naboer. Kon. bederman går omkring.

-53

Almindelig 1 dag. Kaffe og brød ca kl 9.

Frøkost kl 11. Middag etter tilbake-

komst fra kirkegården. Kaffe -

Kveldsonat. Kaffe for gjestene går

i 23 - 24 = tiden.

-54

Ved langbord. Gjestene satt omkring bordet.

-55

Nei

-56

Nei. Det het middag.

-57

Has nærreste nabo som hadde store økke hus.

-58

De hadde beiringen med sig.

-59

Sonoret punket som til byllups

-60

Korn en jent eller flere med beiringer gravøls aften fikk de alm traktering.

11239

61

Nei. Har aldrig hørt noe om det.

62

Etter 1880 er det slutt med de mange dagers gravøl. Nærst slekt eller naboer er ofte

til middag i gravølsgården dagen

eller gravøllet. I nabo bygder ser jeg at det innbys til å følge avdøde til graven hvem som vil. Av de fremmødte bes da en del å følge til hjemmet.

Men i ~~de~~ Raar brukes det ikke slik ennå.

163.

Det var brennevinn både i bryllupper og gravøl og i "Bassil". I bryllupper kan det hende at en eller to par karer blir beruset. I gravøl og bassil så jeg aldrig det.

64

Nei. Ølbygging brukes ant. lenge til bryllup. Her er ingen som kan minnes at det ble brygget så sterkt maltøl at det virkelig berusende.

65.

Frokost i hjemmet. Middag eller gravferd. Så kaffe. Kuddsonat. Kanskje kaffe til de gjestene som blir lengst over kvelden.

- 66.

Unntakelsesvis i begravelsen. I bryllup som oftest.

- 67.

Nei. Finnes ikke holdt i bygda

- 68.

Brukes ikke, uten til fjernbaender

- 69

Begynte ca 1920. Er ennå ikke almindeligt

- 70-

Nei! Men det er dog almindeligt med søndagskost

- 71-

Jai. Et lite kaffelag med bløtkake og gave til oss fra barna og fars

~~72~~

Det begynte straks eller første verdenskrig.

- 72

Enkelt i senere tid - såvitt vites.

- 73-

Røn eller annen sort bløtkaker, og litt bedre middag enn vanlig.

- 74.

Ikke baker i hele Raarherred.

- 75-

Ved å lese ^{i avisen} om disse dagens feiring andre steder. Også ved å høre om det av folk som kom fra byen eller fra andre bygder